

Werkvoorschrift Toezicht op welzijn van hoefdieren en gekweekt wild in slachthuizen

Code: SL-TR-WZL-WV01b3

Versie: 01

Ingangsdatum: 23-10-2025

Bijlage 3 Tekenen van bewustzijn/gevoeligheid & leven bij *onbedwelmde* slacht

Teken	Uitvoering test	Aanwezig (+)	Afwezig (-)	Opmerkingen
Spontaan met ogen knipperen	NVT	Kan duiden op bewustzijn; <i>als dier daarbij gericht (rond) kijkt is dier zeker bij bewustzijn</i>		
Ritmisch ademen	NVT	Dier is mogelijk bij bewustzijn (kan wel bewusteloos zijn)	Dier is zeer waarschijnlijk bewusteloos (of dood)	In veel gevallen niet gemakkelijk waar te nemen
Reactie op dreigtest	Hand/vinger snel richting oog bewegen → dier sluit ogen, beweegt soms kop naar achteren	Dier is zeer waarschijnlijk bij bewustzijn	Dier kan bij bewustzijn zijn	Waarde is twijfelachtig; vaak afwezig bij dieren die wel bij bewustzijn zijn; i.g.v. onnatuurlijke houding is oorzaak mogelijk stress en desoriëntatie; soms stroomt bloed in ogen
Reactie op neuskneep	Met tangetje in neustussenschot Knijpen → pijnreactie, terugtrekken	Wijst op gevoeligheid <i>MAAR.. is zelden + bij onbedwelmde slachten</i>	Dier kan bij bewustzijn zijn	Niet goed bruikbaar bij onbedwelmde slacht: is ook afwezig bij dieren die duidelijk bij bewustzijn zijn; pijn van neuskneep valt waarschijnlijk in het niet bij pijn van halssnede
Oprichten	NVT	Dier is zeer waarschijnlijk bij bewustzijn		In fixatiebox (zeker in kattelkooi) niet of nauwelijks waar te nemen; wel na losmaken uit fixatie

Werkvoorschrift Toezicht op welzijn van hoefdieren en gekweekt wild in slachthuizen

Code: SL-TR-WZL-WV01b3 Versie: 01 Ingangsdatum: 23-10-2025

Vertonen ooglidreflex	Kort aanraken ooglid → dier knijpt oog (verder) dicht	Dier is mogelijk bij bewustzijn (kan wel bewusteloos zijn)	Dier is zeer waarschijnlijk bewusteloos (of dood)	Deze test kan, i.t.t. de corneareflex, ook uitgevoerd worden bij dieren die ogen dicht houden
Vertonen corneareflex	Kort aanraken cornea → dier knijpt oog dicht	Dier is mogelijk bij bewustzijn (kan wel bewusteloos zijn)	Dier is zeer waarschijnlijk bewusteloos (of dood)	
Spiertonus	NVT	Dier is mogelijk bij bewustzijn (kan wel bewusteloos zijn)	Dier is zeer waarschijnlijk bewusteloos (of dood)	Als dier zich nog in fixatietoestel bevindt: let op hals, oren en tong

Afwezigheid van tekenen van LEVEN houdt in:

- Het verbloeden is beëindigd
- De pupillen zijn gedilateerd en lichtstijf
- Alle tekenen genoemd in de tabel hierboven zijn afwezig

Bron 1: diarel Report on good and adverse practices – Animal welfare concerns in relation to slaughter practices from the viewpoint of veterinary sciences:

2.6.1 Assessment of consciousness/unconsciousness

4.1.3 Clinical signs during the post cut period

Bron 2: (onderscheid tussen ooglidreflex en corneareflex) M. Gerritzen WUR, mondelinge mededeling

Bron 3: (spiertonus) EFSA Journal 2013;11(12):3460 en 3522